

Оксана ХІРЕНКО,

УДК 007 : 070.422

здобувач,

Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка,

вул. Мельникова, 36/1, м. Київ, 04119, Україна, e-mail: journ@univ.kiev.ua

Аналітична стаття з політичним прогнозом: традиції і новації

Стаття присвячена проблемам розвитку сучасної української журналістики. Наводяться приклади з періодичної преси та наукових видань.

Ключові слова: жанри, журналістика, економіка, мораль, читач, суспільство.

Актуальність теми обумовлена рядом суб'єктивних і об'єктивних чинників. До безумовно суб'єктивних слід віднести вибори лідера країни. Також, за умови дотримання сторонами демократичних традицій і правил, вибори до Верховної Ради, що будуть неминуче призначені новообраним Президентом України.

До об'єктивних чинників відносимо загальні тенденції розвитку жанрової системи, що пов'язані зі значним попитом пересічного читача на високоякісні аналітичні матеріали; зростаючий професіоналізм вітчизняних журналістів; як не парадоксально, недовіру в консервативному суспільстві до політичних прогнозів, що збільшує увагу до них.

Із урахуванням усіх цих факторів аналітична стаття з елементами політичного прогнозу має бути не лише переконливою, а й стилістично-довершеною, написана на високому професійному рівні.

Ступінь наукової розробки проблеми. Проблема надзвичайно актуальна і багатопланова. До її осмислення з точки зору моралі, соціальної психології, соціологічної науки та суто журналістикознавства вдавалися такі вчені, як М. Василенко [1], М. Ворононова [2], О. Глушко [3], О. Голік [4], В. Різун [5], Д. Таунсенд [6] та інші дослідники.

Основним методом дослідження виступає порівняльний. За його допомогою здійснено аналіз структури друкованих текстів політичної аналітики – кореспонденцій, оглядів, статей, даються прогнози щодо їх подальшої перебудови, удосконалення, введення в традиційні жанри оригінальних запозичень. Використано й можливості прогностичного методу, за допомогою якого проаналізовано динаміку розвитку жанрових матеріалів аналітичної групи як засобу спілкування, пізнання та оптимізації навколишньої реальності через журналістську творчість.

© Хіренко О., 2014

Метою наукової статті є висвітлення окремих аспектів розвитку жанру політичної статті саме в перспективі прогностики. Певною мірою досліджується роль автора в політичному прогнозі, його уподобання, політичні переконання.

Політична аналітика нині практично немислима без елементів прогнозу, передбачення. Левова частка подібних «прогнозів» є, по суті, соціальним замовленням. Однак у практиці аналізу сучасних друкованих та інтернет-видань часом зустрічаємо і політичний прогноз, зроблений без впливу зовнішніх чинників, переважно об'єктивно, неупереджено. До авторів такого виду політичних прогнозів в аналітичних матеріалах відносимо, насамперед, творче керівництво відомого видання «Дзеркало тижня. Україна» Ю. Мостову, С. Рахманіна; В. Портнікова, політичного оглядача, який останнім часом тяжіє до формату колумністики; С. Кошкіну – шеф-редактора інтернет-видання «Левий берег», яка також плідно працює в царині політичного прогнозу.

Історія політичного прогнозування, метою якого є формування політичного вибору потенційних читачів, бере свій початок із традицій Граб-стріт, де народилися перші політичні видання Європи. Журналістика Британської імперії була не лише взірцем професіоналізму, вона сприяла становленню суспільної думки в Європі й Америці, Азії і Африці. Туди, куди ступив чобіт англійського «томмі», зробивши далеку територію колонією або домініоном Великої Британії. Політична аналітика в «Тайм», «ІнDEPENDENT», навіть політична сатира в «Панч» мусила слугувати інтересам панівних класів, закріплюючи в масовій свідомості громадян власної країни і аборигенів звоєваних країн принципи англійської демократії.

Проте, оскільки аналіз традицій політичного прогнозування – тема окремого наукового дослідження, варто звернутися до реалій сьогочасної України. У аналітичних статтях більшість українських оглядачів, політичних коментаторів, колумністів, як окремої, поки що елітної групи політичних оглядачів, керуються правилом особистого зацікавлення в результатах прогнозу. Соціальне замовлення формується в такому випадку надзвичайно просто і прагматично. Ставиться завдання в максимально ефективній, ефектній формі переконати потенційного читача, потенційного виборця в тому, що у кандидата, який профінансував вихід друкованого чи оновлення електронного видання, є високі шанси для того, щоб у майбутньому стати президентом, народним депутатом і т.д.

Власна думка журналіста в такому випадку до уваги не береться, часто замовник «прогностичного» матеріалу навіть не знає, хто буде автором тексту. Завжди існує висока вірогідність того, що політичний аналіз готуватиме не один автор. Елементи діалогу, інтерв'ю доручать

готувати штатному редакційному інтерв'юеру; про аналітичну частину потурбується хтось із членів редколегії. Уся прогностична частина буде дописана самим політичним лідером. Або це зробить під диктовку «скоробгатак» той, хто становить, на його думку, «журналістську еліту» в Україні.

Таким чином, стаємо свідками фантазмагоричної творчої та наукової еkleктики, де факти інтерпретуються вельми суб'єктивно, але загальний досить пристойний професійний рівень статті в цілому здатний переконати читача (виборця) в правильності тієї чи іншої політичної догми. Головне, на яскравих, образних прикладах, здебільшого, загальнозрозумілих, пов'язаних із знайомим для більшості читачів асоціативним рядом, сформувані політичний прогноз.

Політичний прогноз в аналітичному матеріалі для щоденного паперового видання, щотижневика й інтернет-видання, в якому аналітика поновлюється принаймні раз на два дні, відрізняється за кількома головними параметрами. Перший із них – це, звичайно, обсяг аналітичної статті. У будь-якій газеті формату А-3, журналі формату А-4 аналітика може сягати загального обсягу від трьох до п'яти тисяч знаків максимум. Це означає, що так звана «підводка» під прогностику автоматично зменшується в розмірах. Скорочується кількість яскравих прикладів, переконливих посилянь, фактологічної бази в цілому. Отже, прогностична частина, попри всі намагання автора тексту зробити її максимально переконливою, лише почасти відповідає критеріям не тільки наукового, але й вельми хиткого публіцистичного прогнозування.

Тим не менше, можливості паперового ЗМІ надають такі безумовні переваги, як широке використання фотографій, колажів. Що в епоху «постгуттенбергової галактики» досить серйозно впливають на підсвідомість читача. Більше того, на думку автора наукової розвідки, український читач, передплатник газет і журналів, схильний підсвідомо довіряти саме візуальному ряду, керуючись принципом «краще один раз побачити...». На жаль, на перешкоді цьому часто стає брак фоторепортерів в українській фотожурналістиці. У пошуках ілюстрацій до своїх аналітичних матеріалів національні видання «Український тиждень», «Корреспондент», «Фокус» та ін. змушені вдаватися до послуг Європейського Пресового Агенства (ЄПА), яке готує добірки високоякісних фоторепортажів.

Звернення до іноземних інформаційних агентств має сенс, коли йдеться про ілюстрацію до текстового матеріалу, в якому описуються перспективи України в процесі входження в міжнародне співтовариство. Однак питання з якісним фотоілюстративним рядом залишається відкритим, коли більд-редактор журналу або газети намагається знайти

якісну світліну до аналітичної статті про прогнозування в царині внутрішньої політики.

Прогностична аналітична стаття в друкованому виданні, як правило, якісно відредагована. Перед тим, як потрапити на шпальту друкованого журналу, аналітична прогностика отримує результати внутрішньої редакційної експертизи; після виходу газети чи журналу саме аналітична політична стаття з елементами прогностики стає предметом обговорення на традиційній щотижневій підсумковій редакційній планерці.

Політична прогностика в сучасних інтернет-виданнях, за винятком тих, про які згадувалося вище, здебільшого має характер спонтанний, навіть дещо хаотичний. Обсяг аналітичної статті сягає від десяти до п'ятнадцяти тисяч знаків. Оскільки в Україні редакції інтернет-видань традиційно фінансуються значно скромніше за видання друковані, кількість і якість політичного прогнозу тут менша і гірша. Панують досить суб'єктивні точки зору на розвиток того чи іншого соціального процесу, вирішення певного конфлікту. Кожне з інтернет-видань прагне збільшити реальну чи уявну кількість своїх відвідувачів, тож досить часто натрапляємо тут на абсолютно фантастичні передбачення, невиправдані обіцянки, шокуючі погрози і т. ін. Маловідомі інтернет-видання, що прагнуть заявити про себе в царині політичної публіцистики, прагнуть до максимально швидкої реакції на певні політичні перипетії в Україні, рідше – у світі. Проте й у першому, й у другому випадках, інтернет-видання час від часу змушені замовляти аналітичні статті у відомих вітчизняних чи зарубіжних журналістів. Зрозуміло, професійний прогноз, якісно подана аналітика потребують адекватної матеріальної винагороди. Отже, досить скромною залишається компенсація всім іншим членам редакційного колективу, позаштатним кореспондентам. Яскравий виступ вітчизняної чи зарубіжної журналістської зірки лише на короткий час сприяє зростанню рейтингів інтернет-видання. Образно висловлюючись, після вдало забитого «голу» якість гри команди в цілому знову стає невіразною.

Отже, продуктивна політична аналітика нині є пріоритетом вузької групи друкованих чи інтернет-видань з високим рівнем фінансування. Проте матеріальне забезпечення редакцій само по собі ще не здатне забезпечити якісний вихід професійної публіцистики.

Другою кардинальною відмінністю між політичною аналітикою в друкованому та інтернет-виданнях є різні підходи в професійній підготовці журналістів. Традиційно, у будь-якому друкованому виданні журналісти починають творчу діяльність із відділу новин. Через кілька

років журналісти в газеті чи журналі можуть заявити себе як аналітики. Проте йдеться про аналітику «чисту» – в жанрах класичної кореспонденції, аналітичної статті, огляду листів тощо. І лише за умови наявності певних здібностей, маючи неабиякий життєвий і творчий досвід, журналіст друкованого видання може наважитися писати аналітику з елементами прогностики.

У сучасних «політичних» інтернет-виданнях спостерігаємо тенденцію з точністю до навпаки. З огляду на досить невисоке матеріальне стимулювання сюди набирають журналістів, які часто з тих чи інших причин не зуміли проявити себе в друкованому виданні. Трапляється, що до інтернет-видань потрапляють просто епатажні особи, мета яких – за будь-яку ціну «відзначитися» черговою «сенсацією», заявити про себе недолугим «пророцтвом».

Звичайно, подібна редакційна політика принижує статус вітчизняної журналістики в цілому та інтернет-журналістики зокрема. Проте факт залишається фактом. Політична аналітика – чи не найбільш актуальний жанр публіцистики в епоху політичного протистояння. А політична прогностика – найбільш гостра, найбільш читабельна частина публіцистичного матеріалу, що викликає масу відгуків пересічних читачів, майбутніх виборців.

Упродовж п'яти останніх років стаємо свідками народження і становлення інтернет-версій українських журналів і газет. Тенденція ця, розпочавшись із таких відомих видань, як «День», «Дзеркало тижня. Україна», «Корреспондент» та ін., доволі швидко поширилася на регіональні видання.

У плані політичної аналітики одразу виникли суто професійні проблеми. Перша з них очевидна, про неї вже згадувалося вище. Обсяг політичної аналітики. Цілком зрозуміло, що матеріал того самого автора, поданий без скорочень в інтернет-версії, може бути значно переконливішим за версію друковану. Журналіст просто скористається можливістю навести більшу кількість аргументів, фактів, що стануть основою його прогностичного послання. Прискіпливий читач одразу отримає змогу порівняти два варіанти тексту, повідомивши редакції власну думку у відповідних коментарях до інтернет-версії.

Зрозуміло, що політична аналітика з елементами прогностики є жанром, що постійно розвивається. Цей факт зумовлений досить суперечливим розвитком українського суспільства, мінливістю уподобань масової свідомості і поки що невизначеним статусом свідомості громадської.

Споживачу інформаційного продукту, пересічному громадянину вкрай необхідно знати про перспективи розвитку України в цілому, передбачивши можливі небезпеки для нього самого, його сім'ї, бізнесу.

Аналітична публіцистика неможлива без соціального, політичного, економічного прогнозування. Зробити цю прогностику максимально ефективною – творче завдання вітчизняних журналістів.

1. *Василенко М. К.* Аналітична проблемна стаття на сучасному етапі розвитку преси / М. К.Василенко // Наукові записки Інституту журналістики: [наук. зб. / за ред. В. В. Різуна]; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2006. – Т. 23 (квіт.- черв.). – С. 97–112.

2. *Воронова М. Ю.* Авторська позиція і авторське «я» в політичних портретах-книгах / М. Ю. Воронова // Наукові записки Інституту журналістики: [наук. зб. / за ред. В. В. Різуна]; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2003. – Т. 13 (жовт.-груд.). – С. 59–64.

3. *Глушко О. К.* «Вищий пілотаж» журналістики / О. К. Глушко / Наукові записки Інституту журналістики: [наук. зб. / за ред. В. В. Різуна]; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2006. – Т. 22 (січ.-берез.). – С. 115–122.

4. *Голік О.* Теорія жанрів періодичної преси: історіографічний погляд / Оксана Голік // Українська журналістика: умови формування та перспективи розвитку: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького; відп. ред.: С. М. Квіт, Т. Г. Бондаренко. – Черкаси, 2007. – С. 390–394.

5. *Різун В. В.* Маси: Тексти лекцій. – К.: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2003. – 118 с.

6. *Таунсенд Д.* Проведение интервью. : Пер. с англ. – М.: НИРО, 2004. – 108 с.

Аналитическая статья с политическим прогнозом: традиции и новаторство

Оксана Хиренко, соискатель.

Статья посвящена проблемам развития современной украинской журналистики. Приводятся примеры из периодической печати, научных изданий.

Ключевые слова: жанры, журналистика, экономика, мораль, читатель, общество.

An analytical article with a political prognoses: traditions and innovation

Oksana Hirenko,

Institute of Journalism of Taras Shevchenko National University of Kyiv,
36/1, Melnykova street, Kyiv, 04119, Ukraine, e-mail: journ@univ.kiev.ua

The article concerns features of the modern journalism in Ukraine.

The purpose is to highlight the certain aspects of the development of the political articles' genre from the perspective of prognostication. The role of the author in the

political prognoses, his preference, political convictions are investigated. Most of the Ukrainian observers, political commentators and communists directed by the rule of personal interest in the results of prognoses in the analytical articles. In this case, the own journalist's opinion doesn't taken into account, the customer of the «predicted» material very often doesn't know, who will be the author of the text.

The political prognosis in the analytical material for the daily paper edition, weekly newspapers and online editions are differ in several main parameters. The possibilities of the paper mass media provide such unconditional advantages as a wide use of photographs and collages. An article in the print edition, as a rule, is quality worded. Political prognostics in today's Internet-publication mainly has a spontaneous, even chaotic character. The different manners in professional journalists' training is an another fundamental peculiarity between political analytics in print and Internet publications.

Political analytics with the elements of prognostics is a genre, that is continually evolving. This fact is stipulated by rather a controversial development of Ukrainian society, changeability of the tastes of mass consciousness and still undetermined status of public consciousness. The customer of information product is extremely necessary to know about the prospects of the development of Ukraine totally, foreseeing potential dangers for himself, his family and business.

Analytical journalism is impossible without social, political and economic prognoses. To make this prognostics maximally effective is a creative task of domestic journalists.

Key words: *genres, journalism, economy, moral, reader, society.*